

L.G. Smith Boulevard 8
Oranjestad, ARUBA
T: (297) 583 3972
F: (297) 583 4012
E: info@rva.aw
W: www.rva.aw

Aan Zijne Excellentie de Gouverneur van Aruba,
t.a.v. de Minister van Financiën, Economische Zaken en
Cultuur
L.G. Smith Boulevard 76
Alhier

Uw brief: 5 december 2019
Uw kenmerk: LV-19/0022
Datum: 16 december 2019
Kenmerk: RvA 157-19

Onderwerp: Ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening van 21 december 2018 tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2019 (AB 2018 no. 80)

Naar aanleiding van bijgaande aan de Raad ter advies toegezonden ontwerp-landsverordening tot wijziging van de Landsverordening van 21 december 2018 tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2019 (AB 2018 no. 80), moge de Raad Uwe Excellentie het volgende berichten.

1. Algemeen

1.1 Het onderhavige ontwerp strekt tot wijziging van de Landsverordening tot vaststelling van de begrotingen van de ministeries van het Land voor het dienstjaar 2019 (Landsbegroting 2019), ten aanzien waarvan de Raad op 1 november 2018 advies heeft uitgebracht.¹ Ingevolge artikel IV.1 van de Staatsregeling van Aruba (AB 1985 no. 26) j° artikel 16 van de Landsverordening Raad van Advies (AB 1985 no. 55) wordt de Raad gehoord over voorstellen van wet die door de regering aan de Staten van Aruba worden gedaan. Aangezien de onderhavige wijziging van de Landsbegroting 2019 de vorm heeft van een wetsvoorstel, wordt ook over dit voorstel advies gevraagd aan de Raad.² De Raad heeft in het kader (van de behandeling) van het onderhavige ontwerp kennisgenomen van de 'Najaarsnota 2019 behorende bij de begrotingswijzigingsvoorstellen aangaande dienstjaar 2019' en het 'Advies op de ontwerp-landsverordening tot wijziging van de begroting 2019' van het College Aruba financieel toezicht (CAft), d.d. 2 december 2019 (kenmerk: Cft 201900163).

1.2 Een landsverordening tot vaststelling van de Landsbegroting dan wel tot wijziging van de Landsbegroting heeft een eigensoortig karakter. Uit de toelichting bij de Comptabiliteitsverordening 1989 (AB 1989 no. 72) (CV 1989) blijkt dat het machtigingskarakter prevaleert. Het is namelijk een machtiging vooraf tot het doen van uitgaven voor de daarbij genoemde doelstellingen en tot het daarin genoemde bedrag.³ Aan dit principe wordt met de onderhavige voorstellen, door het tijdstip van indiening, wederom geen recht gedaan. De Staten worden immers voor een voldongen feit geplaatst, nu de onderhavige voorstellen voornamelijk worden gedaan ter bekrachtiging van hetgeen reeds is geschied aan overschrijdingen en overhevelingen. Van een machtiging vooraf is daarmee geen sprake.

1.3 De Raad wees al eerder op het belang van het onderkennen van de noodzaak tot begrotingswijzigingen in een veel eerder stadium, zodat een begrotingswijziging op een zodanig tijdstip aan de Staten wordt voorgelegd, dat daarmee recht wordt gedaan aan het budgetrecht.

¹ Advies van 1 november 2018, kenmerk RvA 165-18. Vindplaats: www.rva.aw

² Vide voor een beschrijving van het toetsingskader het advies van de Raad genoemd in noot 1.

³ MvT, p. 2-3, bij de CV 1989.

Dit jaar werden de begrotingswijzigingen echter zo laat aangeboden, dat zelfs spoed geboden is om de wijzigingen nog op tijd in werking te laten treden, terwijl een aantal van de voorgestelde wijzigingen op een veel eerder tijdstip in het begrotingsjaar waren te voorzien.

De Raad adviseert opnieuw met klem deze jarenlange (oneigenlijke) gang van zaken met betrekking tot het begrotingsproces te verbeteren, waarbij (1) de noodzaak tot begrotingswijzigingen in een veel eerder stadium dient te worden onderkend, (2) het wetgevingstraject ter zake vervolgens ten spoedigste wordt gestart, (3) ten einde te bewerkstelligen dat een begrotingswijziging op een tijdstip aan de Staten wordt voorgelegd waarmee recht wordt gedaan en reële inhoud wordt gegeven aan het budgetrecht.

2. Ontwerp-landsverordening

2.1 Op basis van de voorgestelde wijzigingen, die in de onderstaande tabel 1 staan weergegeven, en de meest actuele prognosecijfers 2019 van de entiteiten behorende tot de collectieve sector is onder meer het realiteitsgehalte van de voorgestelde gewijzigde begrotingscijfers beoordeeld. Daarnaast is getoetst of en in hoeverre voldaan zal worden aan de in dit kader van belang zijnde afspraken, zoals die in het Protocol Aruba Nederland 2019-2021 van 22 november 2018 (Protocol) zijn vastgelegd. Die afspraken luiden als volgt:

1. Een maximaal financieringstekort voor de collectieve sector voor 2019 van 0,5% van het Bruto Binnenlands Product (BBP);
2. De hoogte van de personeelslasten inclusief werkgeversbijdragen bedraagt maximaal Afl. 479 miljoen;
3. Meevallers ten tijde van een financieringstekort komen volledig ten gunste van de tekortreductie;
4. Structurele tegenvallers worden structureel gecompenseerd en incidentele tegenvallers worden incidenteel gecompenseerd;
5. Er wordt een scheiding gemaakt tussen overheidsinkomsten en overheidsuitgaven.

Tabel 1: Voorgestelde mutaties op Landsbegroting 2019

<i>(Bedragen in miljoenen Afl.)</i>	Begroting 2019	Mutaties supplettoire begroting 2019	Begroting 2019 na mutaties
Inkomsten	1.422,6	12,8	1.435,4
<i>w.v. belastinginkomsten</i>	<i>1.202,3</i>	-	<i>1.202,3</i>
<i>w.v. niet-belastingontvangsten</i>	<i>220,3</i>	<i>12,8</i>	<i>233,1</i>
Uitgaven⁴	1.423,7	12,8	1.436,5
<i>w.v. personeelsuitgaven⁵</i>	<i>478,6</i>	<i>(0,5)</i>	<i>478,1</i>
<i>w.v. verbruik goederen en diensten</i>	<i>183,1</i>	<i>0,4</i>	<i>183,5</i>
<i>w.v. interest</i>	<i>232,3</i>	-	<i>232,3</i>
<i>w.v. bijdrage AZV</i>	<i>0,0</i>	-	<i>0,0</i>
<i>w.v. investeringen</i>	<i>27,3</i>	<i>1,9</i>	<i>29,2</i>
<i>w.v. vermogensoverdrachten</i>	<i>5,5</i>	<i>(1,0)</i>	<i>4,5</i>
Netto kredietverlening	23,6	-	23,6
Aflossingen	257,4	-	257,4
Primair saldo	207,6	-	207,6
% BBP	3,6	-	3,6
Financieringstekort	24,7	-	24,7
% BBP	0,4	-	0,4
Overheidsschuld⁶	4.311,0	-	4.311,0
% BBP	74,4	-	74,4
BBP⁷	5.791,3	5.791,3	5.791,3

⁴ De genoemde onderdelen onder de hoofdcategorie 'Uitgaven' zijn niet uitputtend.

⁵ Bij de personeelsuitgaven zijn niet separaat meegenomen: de Hoge Colleges van Staat, de DOW en de gesubsidieerde instellingen.

⁶ De verwachte schuldstand voor 2019 is bepaald aan de hand van de eindstand 2018 zoals opgenomen in de Annual Statistical Digest 2018 (CBA) en de informatie uit de ontwerp-supplettoire begroting 2019 van het Land.

⁷ Voor het Bruto Binnenlands Product (BBP) voor 2019 is uitgegaan van het cijfer zoals opgenomen door het Land in bijlage I van de MvT.

Zoals tabel 1 doet zien, worden in het ontwerp enkele budget-neutrale wijzigingen voor de Landsbegroting 2019 voorgesteld. Zowel de inkomsten als uitgaven nemen elk met netto Afl. 12,8 miljoen toe. Het financieringstekort blijft hierdoor volgens het Land bij Afl. 24,7 miljoen oftewel 0,4% van het BBP zoals dit ook eerder in de Landsbegroting 2019 was berekend.

2.2 Inkomsten

De grootste wijziging aan de inkomstenkant is incidenteel en bestaat uit een bedrag van Afl. 12,2 miljoen dat opgevoerd wordt als het gevolg van een niet begrote gerealiseerde agio op de uitgifte van vier staatsobligaties boven pari.⁸ Verder wordt de raming van de deviezenprovisie met Afl. 2 miljoen naar boven bijgesteld.

Uit de Uitvoeringsrapportage 3de kwartaal 2019 Land Aruba heeft de Raad kunnen opmaken dat de opbrengsten van de intensivering van de invorderingsacties van de Departamento di Impuesto (DIMP) achterblijven bij hetgeen begroot is. De opbrengsten uit de invorderingsacties tot en met het derde kwartaal zijn Afl. 27 miljoen, terwijl voor 2019 Afl. 68 miljoen is begroot.⁹ De Raad vraagt zich hierdoor - mede gelet op het feit dat (1) er nog een zeer korte periode voor het einde van het jaar resteert en (2) op basis van de gerealiseerde belastingcijfers¹⁰ de indruk wordt gewekt dat de belastingontvangsten licht achterblijven bij de ramingen - af of de begrote belastingmiddelen inderdaad gehaald zullen worden en op welke wijze hiermee in de onderhavige voorstellen rekening is gehouden.

De winstuitkering van de Refineria di Aruba N.V. (RDA) werd voor het dienstjaar 2019 begroot op Afl. 14 miljoen, hetgeen al een verlaging was ten opzichte van de begroting van het jaar daarvoor. Onlangs werd bekend dat CITGO niet aan zijn belastingverplichtingen voldoet en ook de RDA geen inkomsten genereert met betrekking tot de raffinaderij.¹¹ Uit ambtsberichten heeft de Raad voorts kunnen begrijpen dat het Land tot december 2019 (nog) geen uitkeringen van de RDA heeft mogen ontvangen. De Raad vraagt zich gelet op het vorenstaande af in hoeverre het Land alsnog een uitkering van totaal Afl. 14 miljoen kan verwachten en/of het onderhavige ontwerp hier niet op aangepast dient te worden.

2.3 Uitgaven

Ook aan de uitgavenkant wordt een aantal posten bijgesteld, waarvan (a) het verhogen van de raming voor de reparatietoelage met Afl. 8,3 miljoen, (b) bijkomende kosten bij de DIMP van Afl. 2 miljoen welke betrekking hebben op o.m. de aanschaf van nummerplaten, (c) een aanvullende bijdrage van Afl. 2 miljoen voor de Serlimar en (d) het verhogen van de post renovatie en nieuwbouw van het Dr. Horacio Oduber Hospital (HOH) met Afl. 3,4 miljoen in verband met addendum II op de huurovereenkomst, waar geen rekening mee is gehouden¹², het meest in het oog springen. Deze betreffen alle (vooralsnog) structurele aanpassingen.

⁸ Hoewel dit voordelige verschil tussen de nominale waarde van en de betaalde prijs voor de staatsobligatie tot de inkomsten behoren en dit voordelige verschil conform artikel 13, lid 2, van de Landsverordening schatkistpapier (AB 1987 no. 3) als agio dient te worden opgenomen in de begroting, suggereert de Raad wel om deze agio uit voorzichtigheidsprincipe conform de internationale normen jaarlijks te doen vrijvallen met de te betalen (coupon)rente. Hiervoor wordt o.m. verwezen naar de Government Financial Statistics Manual 2014 (GFS) van het Internationaal Monetair Fonds (IMF).

⁹ Uitvoeringsrapportage 3^e kwartaal 2019 Land Aruba, p. 7.

¹⁰ Het gaat hier om de gerealiseerde ontvangsten van de Douane tot en met november 2019 en de gerealiseerde ontvangsten van de DIMP tot en met oktober 2019.

¹¹ <https://www.noticiacla.com/news/17751>

¹² MvT, p. 8.

Ad a. Verhogen raming reparatietoeslag

Wegens de verhoging van de reparatietoeslag voor pensioengerechtigden sinds 1 juli 2018 dient de raming van reparatietoeslag SVB met Afl. 8,3 miljoen te worden aangevuld.¹³ In de toelichting staat dat in de vastgestelde begroting 2019 rekening werd gehouden met de invoering van een inkomenstoets per 1 januari 2019. Het uitblijven van de invoering van deze inkomenstoets maakt dat de hogere reparatietoeslag structureel van aard is en eerder in het begrotingsjaar was te voorzien.

Ad b. Meerkosten DIMP (aanschaf nummerplaten)

Gezien het feit dat de wijziging van de Landsverordening motorrijtuigenbelasting - waarmee de jaarlijkse nummerplaat opnieuw zijn intrede deed – pas op 27 december 2018 werd afgekondigd¹⁴, kon wellicht in de vastgestelde begroting van 2019 niet voldoende rekening worden gehouden met de kosten voor de aanschaf van nummerplaten. Dit neemt echter niet weg dat deze kosten al eerder in het jaar waren te voorzien en deze raming dus al eerder bijgesteld had moeten worden.

Ad c. Aanvullende bijdrage Serlimar

De aanvullende bijdrage aan de Serlimar wordt binnen de begroting van het ministerie van Ruimtelijke Ontwikkeling, Infrastructuur en Milieu mede opgevangen door een verlaging van de post ‘bijdragen en afschrijvingen’, welke veroorzaakt wordt door de late oplevering van het PPP-project Watty Vos Boulevard. De gebrekkige inning en heffing bij de Serlimar leiden al jaren tot aanvullende bijdragen van het Land. De aanvullende bijdrage aan Serlimar kan derhalve niet als incidenteel worden aangemerkt. De late oplevering van de Watty Vos Boulevard dient daarentegen bestempeld te worden als een incidentele meevaller.

2.4 Aan de afspraken uit het Protocol, dat (1) meevallers ten tijde van een financieringstekort volledig ten gunste komen van de tekortreductie, (2) structurele tegenvallers structureel worden gecompenseerd en incidentele tegenvallers incidenteel worden gecompenseerd en (3) er tussen overheidsinkomsten en overheidsuitgaven een scheiding wordt gemaakt, wordt gelet op het bovenstaande derhalve niet voldaan. Het tekort voor het Land - zou het Protocol strikt nalevende – lager hebben moeten uitvallen dan Afl. 24,7 miljoen.

2.5 Het alsnog voldoen aan de begrotingsregels uit het Protocol zou volgens de regering betekenen dat ‘(...) een bestedingenverlaging van bijna Afl. 13 miljoen tot stand zou moeten komen in de komende twee tot drie weken welke nog effectief over zijn van het dienstjaar’ en dat ‘(...) de ruimte vrijwel afwezig is om aan de bestedingenkant op dit ogenblik nog iets van betekenis voor elkaar te kunnen krijgen.’¹⁵

De Raad merkt echter nogmaals op, dat het merendeel van de hierboven genoemde aanpassingen aan de uitgavenkant reeds eerder in het begrotingsjaar waren te voorzien en vraagt zich derhalve af waarom, ten einde te voldoen aan de begrotingsregels, niet tijdig maatregelen getroffen zijn. Bovendien wijst de Raad er nadrukkelijk op dat het Land wederom op niet structurele wijze (i.c. d.m.v. extra incidentele inkomsten) de extra uitgaven heeft afgedekt.

¹³ MvT, p. 12.

¹⁴ AB 2018 no. 82.

¹⁵ MvT, p. 2 en Najaarsnota 2019 behorende bij de begrotingswijzigingsvoorstellen aangaande dienstjaar 2019, p. 11. In de Najaarsnota staat ter zake dat ‘er op dit ogenblik weinig tot geen manoeuvreerruimte aan de kostenkant is om verder te bezuinigen zonder het functioneren van de diensten van Land in gevaar te brengen.’

2.6 Dotatie Interim Begrotingsfonds Sociaal Crisisplan

De Raad heeft uit de bestedingsoverzichten van het Interim Begrotingsfonds Sociaal Crisisplan voor de jaren 2018 en 2019¹⁶ kunnen opmaken dat van de dotatie van het Land van Afl. 18 miljoen¹⁷ er per december 2019 een onbesteed bedrag van ruim Afl. 10 miljoen in het fonds is. In de Landsbegroting 2019 is een dotatie aan het fonds geraamd van Afl. 18,6 miljoen ter dekking van de kosten en investeringen van het fonds voor de jaren 2020 en 2021. Gelet op het feit dat er naar alle waarschijnlijkheid aan het einde van 2019 een restbedrag in het fonds zal zijn welke aangewend kan worden ter dekking van de uitgaven voor de jaren 2020 en 2021, vraagt de Raad zich af waarom de geraamde dotatie in de Landsbegroting 2019 niet als gevolg hiervan in het onderhavige ontwerp naar beneden wordt bijgesteld.

2.7 Personeelskosten

In het Protocol is overeengekomen dat de hoogte van de personeelslasten inclusief werkgeversbijdragen met als ijkpunt per 1 januari 2019 maximaal Afl. 479 miljoen zal bedragen. De personeelslasten worden thans met de voorgestelde mutaties voor 2019 begroot op Afl. 478,1 miljoen.

Volgens het Internationaal Monetair Fonds (IMF) is een combinatie van maatregelen vereist om onder het plafond van Afl. 479 miljoen te blijven.¹⁸ Hieronder worden genoemd (a) het beperken van de salarisindexering, (b) het beperken van de overwerkvergoedingen en (c) een inkrimping van het personeelsbestand door verloop.¹⁹ Het IMF is van mening dat het terugbrengen van de overwerkvergoedingen de enige maatregel is die de mogelijkheid biedt voor onmiddellijke en structurele bezuinigingen.²⁰

Uit onderstaande tabel blijkt echter dat het evenmin in 2019 lukt de overwerkvergoedingen bij de ordediensten te verminderen, in tegendeel zelfs, behalve bij het gevangeniswezen laten de overige ordediensten wederom een stijging in de overwerkvergoeding zien.

Tabel 2: Ontwikkeling salariskosten en overwerkvergoedingen Politie, Brandweer en Gevangeniswezen

<i>(Bedragen in miljoenen Afl.)</i>	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Begroting 2019	2019 na wijziging
Politie					
Totale personeelskosten (4100):	66,2	68,9	69,6	69,7	71,8
<i>m.v. Salarissen</i>	47,4	48,5	49,3	51,0	50,8
<i>m.v. Overwerkvergoedingen</i>	14,7	16,3	16,0	14,4	16,7
Overwerkkosten in % tot. personeelskosten	22%	24%	23%	21%	23%
Brandweer					
Totale personeelskosten (4100):	10,5	10,8	11,2	10,9	11,3
<i>m.v. Salarissen</i>	7,8	7,8	7,8	8,0	7,6
<i>m.v. Overwerkvergoedingen</i>	2,0	2,4	2,8	2,2	3,0
Overwerkkosten in % tot. personeelskosten	19%	22%	25%	20%	27%
Gevangeniswezen					
Totale personeelskosten (4100):	13,6	14,6	14,4	14,6	14,6
<i>m.v. Salarissen</i>	9,0	9,7	9,6	9,9	9,9
<i>m.v. Overwerkvergoedingen</i>	3,8	4,1	3,9	3,9	3,9
Overwerkkosten in % tot. personeelskosten	28%	28%	27%	27%	27%
Totaal personeelskosten	90,3	94,3	95,2	95,2	97,7
Totaal overwerkkosten in % personeelskosten	23%	24%	24%	22%	24%

¹⁶ Stand per 11 december 2019.

¹⁷ De dotatie van Afl. 18 miljoen voor de jaren 2018 en 2019 van het fonds is gedaan uit de Landsbegroting 2018.

¹⁸ Zie p. 6 van het (nog) niet gepubliceerde IMF-rapport inzake de personeelslasten van het land Aruba.

¹⁹ Zie p. 22 van het (nog) niet gepubliceerde IMF-rapport inzake de personeelslasten van het land Aruba.

²⁰ Zie p. 21 van het (nog) niet gepubliceerde IMF-rapport inzake de personeelslasten van het land Aruba.

Uit een analyse van het CAft komt naar voren dat ‘de (uitvoeringsregelingen van de) huidige wet- en regelgeving voldoende handvaten biedt om het overwerk tegen te gaan maar dat deze onvoldoende worden benut.’²¹ De Raad dringt er wederom op aan om de in navolging van het Financieel Economisch Memorandum 2018-2021 en het Protocol ingezette beleidsmaatregelen ter zake het terugdringen van de personeelskosten consequent door te voeren. Indien deze maatregelen niet haalbaar dan wel voldoende blijken, adviseert hij om voor de komende jaren, met inachtneming van de aanbevelingen van het IMF en het CAft, aanvullende en/of effectievere maatregelen te nemen, en in ieder geval ten spoedigste voor het structurele probleem van de overwerkkosten een oplossing te vinden. De Raad wijst op de noodzaak hiervan te meer gezien het feit dat vanaf de Begroting 2020 de personeelskosten uit het Interim Begrotingsfonds Sociaal Crisisplan ook onderdeel zullen vormen van de personeelslastennorm uit het Protocol. Voor het dienstjaar 2020 is deze norm bovendien gesteld op Afl. 476 miljoen in plaats van Afl. 479 miljoen.

2.8 Saldo van de publieke sector

Op basis van de voorgestelde mutaties op de Landsbegroting 2019 en de (meest recente) prognosecijfers 2019 van de entiteiten behorende tot de collectieve sector zou het tekortcijfer voor de collectieve sector uitkomen op afgerond 0% van het BBP voor 2019, waarmee lijkt te worden voldaan aan de norm, zoals die in het protocol is overeengekomen.²²

Tabel 3: Overzicht verwacht saldo collectieve sector 2019

<i>(Bedragen in miljoenen Afl.)</i>	Inkomsten	Uitgaven	Netto kredietverlening	Saldo
Land Aruba	1.435,4	1.436,5	23,6	(24,7)
Rest collectieve sector				39,3
AZV	476,1	466,2		9,9
SVb	363,0	358,9		4,1
ATA	114,6	89,5		25,1
UA	14,1	14,5		(0,4)
Serlimar	39,9	36,5		3,4
Stichting EPB	23,2	26,0		(2,8)
Onderlinge verrekeningen²³				(15,0)
Totale collectieve sector				(0,4)
Surplus/(tekort) in % van BBP				(0,0%)
Saldonorm 2019 cf. Protocol				(0,5%)

3. Conclusie en eindadvies

Als gevolg van de voorgestelde aanpassingen van de begroting zal het financieringstekort van het Land volgens de regering uitkomen op Afl. 24,7 miljoen (0,4% van het BBP). Rekening houdende met de prognosecijfers 2019 van de overige entiteiten behorende tot de collectieve sector *lijkt* het tekort van de collectieve sector uit te zullen komen op 0% van het BBP. Hiervan uitgaande zal dan voldaan worden aan de tekortnorm van 0,5% van het BBP, zoals die in het

²¹ Analyse overwerkkosten Aruba (CAft) dd. oktober 2019, p. 2.

²² Uitgaande van de laatst ontvangen prognosecijfers 2019 van de AZV (d.d. 12 december 2019), SVb (d.d. 1 november 2019), ATA (d.d. 9 december 2018) en de prognoses dan wel begrotingscijfers voor 2019 van Serlimar, UA en Stichting EPB zoals opgenomen in de 3de kwartaalrapportages van deze entiteiten zoals ontvangen van de Directie Financiën dd. 28 november 2019. De Raad constateert ten aanzien van Serlimar dat uit de rapportage niet duidelijk is welke investeringsuitgaven in 2019 worden gedaan, waardoor er thans een surplus lijkt bij Serlimar. Voorts is bij SEPB een verschil van bijna Afl. 3 miljoen tussen de bijdrage aan SEPB die het Land heeft begroot ter dekking van de uitgaven en wat SEPB verwacht aan uitgaven in 2019.

²³ De onderlinge verrekeningen betreffen hier de dotaties c.q. uitkeringen die door de ATA gedaan worden aan het Land ten laste van het resultaat van de ATA en zoals opgenomen in de Landsbegroting 2019.

protocol is overeengekomen. Een aantal andere in het Protocol vastgelegde afspraken wordt echter niet nagekomen.

De regering geeft aan dat het niet mogelijk is om in het resterende deel van het begrotingsjaar nog aanvullende bezuinigingen te realiseren teneinde de in het Protocol vastgelegde begrotingsregels stipt na te leven.²⁴ Op bepaalde kostenverhogingen, die gedurende het begrotingsjaar al waren te voorzien, had echter eerder ingespeeld kunnen worden. De Raad adviseert de regering, in het kader van het streven naar duurzame overheidsfinanciën, in volgende begrotingsjaren tijdig ombuigingen te realiseren en de in het Protocol vastgelegde regels strikter na te leven.

Ten slotte herhaalt de Raad zijn advies ten aanzien van het verbeteren van het begrotingsproces ten einde te bewerkstelligen dat een begrotingswijziging op een tijdstip aan de Staten wordt voorgelegd waarmee recht wordt gedaan en reële inhoud wordt gegeven aan het budgetrecht.

De Raad kan zich voor het overige met de doelstelling en de inhoud van het ontwerp verenigen en geeft u in overweging het aan de Staten aan te bieden, nadat met het voorgaande rekening is gehouden.

De Secretaris,

De plv. Voorzitter,

mr. A. Braamskamp

drs. C. Timmer

²⁴ MvT, p. 2 en 3.